

OVER WAAROMCULTUUR P.02 / DNA P.03 / STAD P.04 – 05
MENS P.06 – 08 / ECONOMIE P.09 – 11 / SAMENLEVING P.12

PDF

OVER WAAROMCULTUUR .NL

Wat is de waarde
van kunst en cultuur?
En voor wie
heeft het waarde?

Deze vragen zijn niet gemakkelijk te beantwoorden. Met waaromcultuur.nl geven we een eerste aanzet. We gaan in op de betekenis van kunst en cultuur voor de ontwikkeling van mensen, de economie, onze samenleving en de kwaliteit van onze steden.

We willen bijdragen aan de discussie over kunst en cultuur. Om te beginnen hebben we, in korte teksten en ondersteund met citaten, twintig argumenten verzameld. Politici, ambtenaren, directeuren en medewerkers van culturele instellingen en het (kunstvak) onderwijs kunnen er hun voordeel mee doen.

Er zijn vast meer of betere argumenten te bedenken. Daarom nodigen we je uit om mee te discussiëren, een reactie te plaatsen en de site te delen met anderen. Goeie reacties verdienen serieuze aandacht. Deze site is en blijft werk in wording - nieuwe argumenten worden opgenomen in waaromcultuur.nl.

waaromcultuur.nl is een initiatief van LAgrou *Leisure & Arts Consulting*.
Het ontwerp is van JongeMeesters. De website is gebouwd door Driebit.
Drie organisaties met een hart voor kunst en cultuur.

DNA

01

Beschaving

Van alle tijden

Elke beschaving brengt haar eigen kunstuitingen voort. Jagersvolken in de prehistorie maakten kleine, sensuele figuurtjes van vrouwen uit kalksteen, symbolen van vruchtbaarheid. In de rotswanden van Lascaux in Frankrijk maakten zij hun vroegste schilderijen van dieren. Egyptische piramides, Chinese terracotta legers, Griekse tragedies en middeleeuwse handschriften: stuk voor stuk iconen van grote beschavingen. Kunst en beschaving horen bij elkaar.

De kunst is lang, het leven kort. —Seneca, Romeins schrijver en filosoof

Zonder wormen zou de aarde onvruchtbaar zijn. Zonder kunst is zij dat ook.
—Jan Fabre, Belgische beeldend kunstenaar

De mens eigen

Wij zijn kunst

Kunst, cultuur en creativiteit horen bij de mens. Het onderscheidt de menselijke soort van de dieren. De piramide van Maslow laat zien dat mensen primair behoefte hebben aan eten, drinken en voortplanting. Zijn ze hierin voorzien, dan ontstaat een verlangen naar veiligheid, liefde en respect. Schoonheid, kunst en zelfontplooiing bevinden zich op niveaus daarboven en maken een essentieel onderdeel uit van de behoeften van mensen. Kunst en cultuur zijn onlosmakelijk verbonden met de ontwikkeling van de mens

Of kunst en schoonheid nu werkelijk in staat zijn om betere en sterkere mensen van ons te maken is de vraag. Maar één ding staat vast: evenals de sterrenhemel herinneren zij ons aan licht, aan orde en harmonie, aan 'betekenis' in de chaos. —Hermann Hesse, Duitse schrijver

Kunst is niet belangrijk omdat het ons tot betere mensen maakt, maar omdat kunst gaat om wat ons mens maakt: ons vermogen om iets nieuws te creëren. —Dick Tuinder, journalist

STAD

02

Trots

Dit is mijn stad!

Kunst en cultuur maken trots. Inwoners van steden ontlene trots aan het feit dat ze wonen in een stad met een toonaangevend(e) concertzaal, museum, muziekfestival of theater. Of in een stad met een toptheatergezelschap of -orkest. Opvallend hierbij is dat het geen verschil uitmaakt of ze vaak gebruikmaken van het cultuuraanbod of zelden. Het simpele feit dat het aanbod er is, maakt dat mensen zich verbonden voelen met een plek, hun stad.

87% van de bewoners van Amsterdam reageert positief op de stelling: Ik ben trots op het feit dat in Amsterdam veel kunst- en cultuuractiviteiten plaatsvinden.

—De Kunsten Gewaardeerd, KPMG

Levendigheid

Reuring en rumoer

Kunst en cultuur brengen leven in de brouwerij. Mensen die 's avonds naar de bioscoop of naar een concert gaan, brengen vaak een combinatiebezoek. Voor de film eten ze in een restaurant en na afloop praten ze na op het terras van het café om de hoek. Ook festivals zorgen voor levendigheid op straat. Theaterfestival De Parade bijvoorbeeld brengt mensen samen in parken in Amsterdam, Den Haag en Utrecht waar ze buiten het festivalseizoen niet vaak komen. Cultuur brengt mensen op de been en draagt zo bij aan de levendigheid en veiligheid in de stad.

Reuring is de beweging en opwinding die tijdens de TEFAF ontstaat. Bedrijvigheid, activiteit en levendigheid. Wandel gedurende die week maar eens door Maastricht en je ontdekt dat de sfeer is veranderd. En dat is niet alleen te danken aan de gasten. Ook de inwoners van Maastricht stralen een fierheid uit die de stad laat schitteren.

—Guido Wevers, directeur Theater aan het Vrijthof, Maastricht

Stedelijke ontwikkeling

In de lift

Kunst en cultuur en stedelijke ontwikkeling zijn natuurlijke partners. Als kunstenaars en creatieve ondernemers zich in een oude wijk vestigen en hun deuren openen, dan heeft dat direct een positieve invloed op de omgeving. Culturele pioniers geven een plek uitstraling en trekken andere mensen aan. Mensen fietsen om voor een bezoek aan zo'n interessante plek of willen er zelfs wonen. Culturele voorzieningen hebben ook een positief effect op de waarde van vastgoed. Dat geldt zowel voor nieuwbouwggebieden als voor oude of historische stadswijken.

Artists are the stormtroopers of gentrification. —Graffiti in Toronto, jaren negentig

In de jaren zestig startte het proces van sociaal-economische opleving in Greenwich Village, New York. Kunstenaars vestigden zich er en een circuit van alternatieve winkeltjes zorgde voor een opleving van de buurt. Leegstaande panden werden in bezit genomen. In het kielzog van deze pioniers kwamen rijkere jonge huishoudens. Zij kochten graag een pandje in een trendy wijk en zetten zo een stijging van de huizenprijzen in gang. — Gerard Marlet, econoom

Stedelijk toerisme

Destination Holland

Fransen zoeken in Delft en Den Haag naar sporen van Vermeer. Japanners laten zich fotograferen bij de Nachtwacht. Het Groninger Museum lokt dagjesmensen naar het noorden van het land. Bekijken we de motieven en activiteiten van toeristen om een stad te bezoeken, dan staan kunst en cultuur met stip op één. Cultuur is de motor van stedelijk toerisme. En cultuurtoeristen vormen een aantrekkelijke groep bezoekers want zij geven veel geld uit. Ook buiten de steden zijn kunst en cultureel erfgoed belangrijke trekkers van toerisme. Denk aan Kinderdijk, Oerol, Kröller-Müller of Pampus.

Wereldwijd hebben steden cultuur ontdekt als een economische hulpbron. Cultuur voedt de uitdijende vrijetijdsindustrie en daar hebben zowel de toerist als de lokale bevolking profijt van. — G.J. Ashworth, Urban & Regional Studies, Rijksuniversiteit Groningen

Belangrijkste redenen voor een bezoek aan Amsterdam zijn cultuurhistorie en de grachten, sfeer en musea. — Amsterdam bezoekersprofiel 2008, Amsterdam Toerisme & Congres Bureau

MENS

03

Onafhankelijkheid

Een kritische blik

Kunst en cultuur stimuleren onafhankelijk denken, niet alleen onder de makers, maar ook onder de toeschouwers, toehoorders en lezers. Boeken, kunstinstallaties, theaterstukken, films en gedichten kunnen mensen aan het denken zetten; men kan zich hieraan spiegelen. In tijden van massacommunicatie, van een onophoudelijke stroom van informatie, is het ontwikkelen van een onafhankelijke en kritische blik van groot belang. Om informatie te selecteren en een eigen mening te formuleren. Om te bepalen wat is (voor mij) waar? Wat niet?

Beeldende-kunstinstellingen en musea zijn visuele alfabetiseringsmachines. Ze helpen ons om beelden te leren lezen. [...] Ze leren ons omgaan met wat complex is, soms ambigu en altijd anders. —Ann Demeester, directeur kunstcentrum De Appel, Amsterdam

Creativity is unusual stuff [...] it rattles established certitudes [...] It necessarily invents new ways, new vocabularies. It provokes and changes points of view. —Fabrica (Benetton Group Communications Research Centre)

Vermaak

Weg van het alledaagse

Kunst kan de bezoeker of deelnemer confronteren, maar kan ook voor vermaak en ontsnapping zorgen. Of het een bezoek aan een dancefestival, deelname aan een repetitie van een amateurkoor is, of het luisteren naar musici op de grachten, kunst en cultuur kunnen zorgen voor afleiding. Weg van de zorgen van het alledaagse leven en de daarbij horende verplichtingen. Kunst en cultuur bieden een 'andere wereld' waarin wensen en verlangens (tijdelijk) worden vervuld. Voor cultuur- en mediadisciplines, zoals film, games, literatuur en televisie, speelt het verlangen naar vermaak en ontsnapping een sleutelrol.

It is actually in recessions that people need art the most because it is in recessions that people want things that can either explain their problems or help them escape from their problems and the arts manage to do both magnificently well. —Jeremy Hunt, parlementslid Groot-Brittannië

Music does help me make sense of things. My first port of call in times of trouble is to put on a piece of music that will just put me back together again. It's the absorption in someone else's life experience. —Gareth Malone, BBC-presentator en koordirigent

Voeding

Zuurstof voor hoofd en hart

Kunst en cultuur voeden de geest en openen het hart. Mensen raken ontroerd door te luisteren naar een pianostuk van Chopin. Ze worden verrast bij het lezen van een column van Remco Campert. Of ze ervaren puur plezier tijdens een optreden van Kyttemans Hiphop Orkest. Kunst kan mensen raken én inspireren.

Het nut van cultuur is dat niet alles in geld is uit te drukken, dat er emoties bestaan, dat er talenten bestaan die je niet eens kunt benoemen, maar waar je je op een andere manier rijk door kunt voelen. Als we dat mee kunnen geven [...] dan worden we als samenleving veel rijker. —Albert Verlinde, tv-presentator en theaterproducent

Een mens zou iedere dag van zijn leven naar muziek moeten luisteren, een gedicht lezen en een mooi schilderij bekijken, opdat de dagelijkse zorgen het gevoel voor de schoonheid dat God de menselijke ziel gegeven heeft, niet verloren doen gaan. —Goethe, Duits schrijver en filosoof

Ik heb dat bijvoorbeeld met kunst, dat kan ik echt mooi vinden. Toen ik op een keer een museum bezocht viel me de Italiaanse schilder Caravaggio op. Op de een of andere manier raakte hij me ergens mee, maar ik kan niet precies zeggen hoe dat nu komt. —Klaas-Jan Huntelaar, voetballer

Uitdaging

Food for thought

Kunst raakt soms aan belangrijke thema's in het leven, bijvoorbeeld aan onderwerpen als identiteit, globalisering, politiek en migratie. Elke dag geven de tekenaars van Fokke en Sukke in een strip hun ongezouten commentaar op de actualiteit. Hiphoppers, punkbands en andere muzikanten laten in hun songteksten een politiek geluid horen. Ze dagen mensen uit om na te denken over bestaande ideeën en opvattingen. Kunst confronteert.

Als de wereld begrijpelijk was, zou er geen kunst bestaan. —Albert Camus, Franse schrijver

Kunst is niet het spreekwoordelijke brood en water dat ons in leven houdt, maar wel de groenten en het fruit die zorgen voor een uitgebalanceerd dieet. —Ann Demeester, directeur kunstcentrum De Appel, Amsterdam

Persoonlijke groei

Zelfvertrouwen en verbeelding

Kunst en cultuur dragen bij aan de persoonlijke ontwikkeling van mensen. Door te zingen tijdens de muziekles op school of te spelen of dansen bij een amateurgezelschap ontwikkelen mensen zelfvertrouwen. En ze leren samenwerken en creatief denken. Ook geven kunst en cultuur mensen verbeeldingskracht. Want in beelden, verhalen en muziek kunnen ze nieuwe ervaringen opdoen, die geen deel uitmaken van hun dagelijkse leven. Kunst en cultuur laten mensen groeien.

Kunst en cultuur zijn in staat ons even van de grond te tillen en mee te nemen naar de andere kant van de berg. —Jan Marijnissen, Kamerlid SP

I love music. I'm hugely passionate about music. I'm also very passionate about people. I really like working with people. I like seeing people develop, doing things that they never thought they would achieve. I get a great kick out of that.

—Gareth Malone, BBC-presentator en koordirigent

Kinderen zijn durvers. Anders dan een volwassene is een kind niet bang om fouten te maken. Ooit, ergens tijdens ons leven, verliezen we dat vermogen om onze mogelijkheden te onderzoeken. Je kunt je talenten niet ontdekken als je niet op ontdekkingsstocht gaat. Je kunt je talenten niet ontwikkelen als je niet bereid bent om risico's te nemen. Of zoals Bruce Springsteen zingt: 'You can't start a fire without a spark.' En daarom is deelname aan kunst en cultuur essentieel: zo bied je kinderen, jongeren en volwassenen blijvend kansen op het ontdekken en ontwikkelen van hun eigen talenten. —Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs

Identiteit

Dit ben ik

Cultuur geeft mensen middelen om te laten zien wie ze zijn. Met cultuur geven ze vorm aan hun identiteit. Jongeren met liefde voor metalmuziek zijn vaak al op afstand te herkennen. Lang lohangend haar, spikes aan een bandje om de nek, een leren jas en een zwart T-shirt met opdruk van hun favoriete band. Ze groeten elkaar met een specifiek handgebaar. Haar, kleding en gedrag, alles wordt bepaald door de muziek. De jongeren ontleen er hun identiteit aan en voelen zich deel van een groep.

De kern van iedere jeugdcultuur is precies dat proces van het opeisen van een eigen materiële en symbolische ruimte voor jongeren die al dan niet ten voorbeeld wordt gesteld aan de oudere generatie. —Tom ter Bogt, bijzonder hoogleraar popmuziek aan de Universiteit van Amsterdam —Belinda Hibbel, docent pedagogiek Universiteit Utrecht

ECONOMIE

04

Bedrijven en professionals

Op fietsafstand

Kunst en cultuur kunnen de magneten zijn die professionals aantrekken en vasthouden. Hoogopgeleide, creatieve mensen wonen graag in steden met een interessant en gevarieerd cultureel aanbod. Liefst op fietsafstand. Want mensen hebben graag het gevoel dat ze spontaan kunnen besluiten 's avonds naar een concert te gaan. Musea en de podiumkunsten, historisch erfgoed en ook festivals geven een stad een positief imago. Bedrijven trekken graag naar steden die deze kwaliteiten in huis hebben. Hier willen hun medewerkers wonen.

Aandacht (blijven) besteden aan cultuur is dan ook van groot economisch belang. [...] Wij merken hoe belangrijk een prettige leefomgeving is voor de bewoners van de gemeente. Diezelfde bewoners zijn vaak medewerkers binnen onze ondernemingen. [...] Wij doen daarom een dringend beroep op de gemeenteraad om het culturaanbod in stand te houden. —Ondernemers van Tilburg in een brief aan de gemeenteraad, ondertekend door onder andere ABN AMRO, Interpolis verzekeringen en De Voort, Hermes de Bont Advocaten & Mediators

More than ever before, place matters. [...] People want to live in communities that are unique and inspiring to them. —Richard Florida, econoom

Kunst en cultuur zijn voor een stad niet de slagroom op de taart, ze zijn van cruciaal belang voor de aantrekkingskracht van een stad en de lokale economie. [...] Het is een van de weinige bewezen effectieve manieren om met lokaal beleid de aantrekkingskracht van een stad te vergroten, en de lokale economie te stimuleren. Minder geld voor cultuur kan de stad op lange termijn dan ook veel kosten. —Gerard Marlet, econoom en medeauteur Atlas voor Gemeenten

Innovatie

Innoveren en concurreren

Kunst en cultuur dragen bij aan het innovatievermogen van bedrijven en hun werknemers. Kunst gaat over verbeeldingskracht en creativiteit. Het zijn twee basisingrediënten van innovatie. Creatieve professionals met verbeeldingskracht zijn in staat om nieuwe ideeën te bedenken. Als deze ideeën worden vertaald in een nieuw product, een nieuwe dienst of een alternatief businessmodel, dan is er sprake van innovatie. Het levert bedrijven direct concurrentievoordeel op.

Innovation is the central issue in economic prosperity. —Michael Porter, econoom, Harvard Business School

Misschien wel 95% van de energie van alle organisaties gaat zitten in het op orde krijgen van de operationele processen. [...] Een bedrijf dat vandaag de dag wil meedoen moet scoren op die overige 5%. En juist daarin kunnen kunstenaars het verschil maken omdat ze iets toevoegen dat wezenlijk anders is: minder ingekapseld en creatiever. —Het Financieel Dagblad. Interview met Jo Houben, directeur Kunstenaars & CO

Voeding voor het creatieve bedrijfsleven

Humuslaag

Kunst en cultuur vormen de afdeling Research & Development van het creatieve bedrijfsleven. Zo laten ontwerpers, architecten, game-ontwikkelaars en modeontwerpers zich direct inspireren door de kunsten. En de producten die zij afleveren hebben steeds meer weg van kunstuitingen. Denk maar aan de iPhone van Apple, de mode van Victor en Rolf of aan Het Vogelnest, het Olympisch Stadion in Peking van architectenbureau Herzog & de Meuron. Kunst en cultuur voeden het creatieve bedrijfsleven en daarmee de economie.

Economische groei

Goed voor 16,9 miljard euro

De creatieve industrie levert een belangrijke bijdrage aan de economie. De kunsten vormen samen met media en entertainment en met de creatieve zakelijke dienstverlening, de creatieve industrie. De toegevoegde waarde van de Nederlandse creatieve industrie in 2008 wordt geschat op 16,9 miljard euro. Dat is ruim 3% van het bruto binnenlands product. Ook presteert de creatieve industrie goed. In de jaren 2004-2007 is de werkgelegenheid in de creatieve sectoren gegroeid met 6%, terwijl de totale werkgelegenheid met gemiddeld 3% toenam.

De creatieve sectoren [...] worden internationaal steeds meer beschouwd als motor achter toekomstige economische groei. Niet alleen hebben zij een eigen culturele en economische waarde, zij dragen ook bij aan de dynamiek, vitaliteit en groei in andere sectoren. —Waarde van creatie, Brief Cultuur en Economie 2009, Nederlands Kabinet

Bestedingen

Economische spin-off

Bezoekers van culturele instellingen betalen voor een toegangsbewijs. Even belangrijk zijn de bestedingen die ze doen rondom hun bezoek. Zo spreken mensen voor aanvang of na afloop van een voorstelling af in een restaurant. En na een museumbezoek verkennen ze het stadscentrum en geven er geld uit in winkels. Een goed voorbeeld is de spin-off die de tentoonstelling Go China! had voor de stad Assen in 2008. Bezoekers van buiten de stad gaven gemiddeld € 38 per persoon uit aan toegangsbewijzen en andere activiteiten in de stad, in totaal € 11,5 miljoen aan extra inkomsten. De middenstand van Assen deed goede zaken.

De bezoekers van een theater, museum of festival geven immers niet alleen geld uit bij de kassa van die culturele instelling, maar ook in de plaatselijke horeca en, als ze van ver komen, in de hotels. Op die manier stimuleren ze de stedelijke economie en de lokale werkgelegenheid. —Gerard Marlet, Muziek in de Stad.

Banen

Arbeidsintensief

Kunst en cultuur vormen een bron van werkgelegenheid. Denk aan banen in de sector zelf: mensen werken er in de functie van museumconservator, kassamedewerker, festivalprogrammeur of beveiligingsmedewerker. En denk aan acteurs, musici, dansers, schilders, schrijvers, cineasten en ontwerpers. Ook creëren kunst en cultuur werkgelegenheid bij marktpartijen die diensten en producten leveren aan de sector. Theaters kopen een nieuwe lichtinstallatie en musea vragen architecten en bouwbedrijven een nieuwe vleugel te bouwen. Bovendien leveren kunst en cultuur banen op bij bedrijven die geld verdienen aan bezoekers van culturele activiteiten, zoals de horeca, winkels en vervoersbedrijven. Meer werk dus door kunst en cultuur, want kunst en cultuur zijn van nature arbeidsintensief.

New York mag zich gelukkig prijzen dat het naast de conventionele economie ook de culturele economie heeft. Wall Street levert natuurlijk veel meer op aan inkomsten, maar op het gebied van de werkgelegenheid dragen ze allebei evenveel bij aan de directe werkgelegenheid, namelijk rond de 5 procent. Eindelijk zal de 'Warhol-economie' op zijn harde economische waarde worden geschat. —Elizabeth Currid, assistent-professor aan de School of Policy and Planning, University of Southern California en schrijfster van het boek *The Warhol Economy: How Fashion, Art & Music Drive New York City*.

SAMENLEVING 05

Ontmoeten

Verbinden

Cultuur geeft mensen de gelegenheid elkaar te ontmoeten. Of het een bezoek aan een festival, een tentoonstelling, een opera of bibliotheek is, cultuur creëert een veelheid aan plekken waar mensen samen komen en met elkaar in gesprek gaan. Net zoals bij een sportwedstrijd of op het terras van een restaurant. Voor bezoekers van culturele activiteiten is de sociale component vaak een bijna even belangrijke reden om deel te nemen als de inhoud van de tentoonstelling, de voorstelling of het concert.

Art connects. —Ernst Veen, directeur Hermitage Amsterdam

Er is niets wat mensen meer en sneller bij elkaar brengt dan een culturele omgeving van muziek, dans, toneel en poëzie. —Jan Marijnissen, Kamerlid SP

Sense of community

Meedoen en erbij horen

Meedoen aan kunst en cultuur geeft mensen het gevoel ergens bij te horen. Door in de plaatselijke fanfare te spelen, een creatieve cursus te volgen of bij te dragen aan een kunstproject in de wijk, voelen mensen zich verbonden met anderen. Ook geven kunst en cultuur verschillende bevolkingsgroepen de mogelijkheid om de eigen wortels te laten zien. Bijvoorbeeld door traditionele Turkse muziek te maken of Indiaas te dansen. Zulke activiteiten versterken het gemeenschapsgevoel.

Kunst en cultuur zijn in staat om afstanden tussen individuen en groepen te overbruggen. Zij bevorderen de deelname van burgers aan de Helmondse samenleving. Cultuur bindt en motiveert tot participeren aan de samenleving. Cultuur is meer dan alleen maar artistieke cultuur; het is het alles samenbindende element in en tussen mensen en organisaties. —Cultuurnota 2008-2011, gemeente Helmond

Als er geen gezamenlijke religie is, moet het anders. Ik zorg voor cultuurmomenten. Gezamenlijke beleving en verbroedering geven een kick.—Jos Zandvliet, oprichter Dogtroep en ACCU
